

sigtsværk over Bourdieus tænkning med hovedvægten lagt på de metodologiske og forskningspraktiske aspekter. Oversættelsen ved Henning Silberbrandt er udmærket, og teksten fremtræder for det meste som direkte velskrevet på et flydende dansk - bortset fra s. 226, hvor nærværende anmelder er faldet over nogle meget lange sætningskonstruktioner, som ikke hænger grammatisk sammen.

Nils Mortensen
Institut for Statskundskab
Aarhus Universitet

Giambattista Vico, *Den nye Videnskab. Uforkortet oversættelse fra italiensk*, Århus: Helikon, 1997, 408 s., 495.00 kr.

1700-tallets oplysningsfilosofi var allerede i sin samtid genstand for en betydelig kritik. Den nok klareste repræsentant for denne modstrømning var Giambattista Vico (1668-1744), en italiensk retslærd og politisk filosof. Hans betydeligste værk (kaldet *La Scienza nuova*, selv om originaltitlen er meget længere) udkom i en første udgave 1725, i en fuldstændig omarbejdet udgave 1730 og i en tredje udgave 1744. Denne sidste fremlægges her for første gang i en dansk, fuldstændig oversættelse ved Fritz Wolder.

Det er selvsagt ikke muligt at give en egentlig præsentation af et så omfattende værk, der tilmed sine steder er svært forståeligt. Med fare for en urimelig forenkling kan tre hovedsynspunkter i Vicos værk fremhæves. Hvert af disse giver i sig selv Vico en plads i første række i både videnskabshistorien og den politiske filosofi.

Det første synspunkt, som Vico anfører, er, at mennesket - eller mennesker,

for Vico taler altid om kollektiver - kun virkelig forstår det, som det selv har skabt. *Verum factum convertuntur*, sandhed og virkelighed kan byttes, som Vico formulerede det i et tidligere værk. Det lyder måske ikke umiddelbart af så meget, men får i Vicos behandling væsentlige konsekvenser. Da naturen ikke er menneskeskabt, kan kun Gud helt forstå naturen (Vico var en overbevist katolik). Derimod kan mennesker forstå deres egen historie og udvikling, netop fordi den er menneskeskabt. Konsekvensen heraf er, at naturvidenskabelige ræsonnementer og metoder (læs Newton og især Descartes) ikke kan anvendes på humanistiske og samfundsvidenskabelige fag. Disse fag har deres egen "profil" og metode, som er ligestillet med naturvidenskaberne, ja for Vico endda højere stillet. Ræsonnementet får en yderligere konsekvens. I modsætning til "rationalisterne" fremhæver han ikke ensidigt menneskelig "fornuft", men opfatter den menneskelige natur som et hele, en blanding af fornuft og fantasi, fuld af splittelser og indbyrdes modsætninger. Det betyder for Vico blandt andet, at myter og poesi som netop afspejler disse modsætninger, spiller en væsentlig rolle i forståelsen af alle samfund.

Vicos andet synspunkt er, at rationalitet ikke er en egenskab, der på forhånd findes i den menneskelige natur, men noget, der gradvis udbygges i takt med samfundsudviklingen og statsdannelsen. Hermed indfører han et dynamisk aspekt, som var "rationalisterne" fremmed. Det fører ham frem til tre stadier i samfundenes udvikling, nemlig det guddommelige, det aristokratiske og det "menneskelige". For en nærmere redegørelse må henvises til selve teksten, men det væsentlige er, at Vico her som tidligere nævnt fremsætter en *dynamisk* teori omkring statsdannelse

sigtsværk over Bourdieus tænkning med hovedvægten lagt på de metodologiske og forskningspraktiske aspekter. Oversættelsen ved Henning Silberbrandt er udmærket, og teksten fremtræder for det meste som direkte velskrevet på et flydende dansk - bortset fra s. 226, hvor nærværende anmelder er faldet over nogle meget lange sætningskonstruktioner, som ikke hænger grammatisk sammen.

Nils Mortensen
Institut for Statskundskab
Aarhus Universitet

Giambattista Vico, *Den nye Videnskab. Uforkortet oversættelse fra italiensk*, Århus: Helikon, 1997, 408 s., 495.00 kr.

1700-tallets oplysningsfilosofi var allerede i sin samtid genstand for en betydelig kritik. Den nok klareste repræsentant for denne modstrømning var Giambattista Vico (1668-1744), en italiensk retslærd og politisk filosof. Hans betydeligste værk (kaldet *La Scienza nuova*, selv om originaltitlen er meget længere) udkom i en første udgave 1725, i en fuldstændig omarbejdet udgave 1730 og i en tredje udgave 1744. Denne sidste fremlægges her for første gang i en dansk, fuldstændig oversættelse ved Fritz Wolder.

Det er selvsagt ikke muligt at give en egentlig præsentation af et så omfattende værk, der tilmed sine steder er svært forståeligt. Med fare for en urimelig forenkling kan tre hovedsynspunkter i Vicos værk fremhæves. Hvert af disse giver i sig selv Vico en plads i første række i både videnskabshistorien og den politiske filosofi.

Det første synspunkt, som Vico anfører, er, at mennesket - eller mennesker,

for Vico taler altid om kollektiver - kun virkelig forstår det, som det selv har skabt. *Verum factum convertuntur*, sandhed og virkelighed kan byttes, som Vico formulerede det i et tidligere værk. Det lyder måske ikke umiddelbart af så meget, men får i Vicos behandling væsentlige konsekvenser. Da naturen ikke er menneskeskabt, kan kun Gud helt forstå naturen (Vico var en overbevist katolik). Derimod kan mennesker forstå deres egen historie og udvikling, netop fordi den er menneskeskabt. Konsekvensen heraf er, at naturvidenskabelige ræsonnementer og metoder (læs Newton og især Descartes) ikke kan anvendes på humanistiske og samfundsvidenskabelige fag. Disse fag har deres egen "profil" og metode, som er ligestillet med naturvidenskaberne, ja for Vico endda højere stillet. Ræsonnementet får en yderligere konsekvens. I modsætning til "rationalisterne" fremhæver han ikke ensidigt menneskelig "fornuft", men opfatter den menneskelige natur som et hele, en blanding af fornuft og fantasi, fuld af splittelser og indbyrdes modsætninger. Det betyder for Vico blandt andet, at myter og poesi som netop afspejler disse modsætninger, spiller en væsentlig rolle i forståelsen af alle samfund.

Vicos andet synspunkt er, at rationalitet ikke er en egenskab, der på forhånd findes i den menneskelige natur, men noget, der gradvis udbygges i takt med samfundsudviklingen og statsdannelsen. Hermed indfører han et dynamisk aspekt, som var "rationalisterne" fremmed. Det fører ham frem til tre stadier i samfundenes udvikling, nemlig det guddommelige, det aristokratiske og det "menneskelige". For en nærmere redegørelse må henvises til selve teksten, men det væsentlige er, at Vico her som tidligere nævnt fremsætter en *dynamisk* teori omkring statsdannelse

og -udvikling. I konsekvens heraf afviser han Hugo Grotius' og Samuel Pufendorfs opfattelse af en på forhånd givet naturret. Retten eller retssystemet må efter hans opfattelse ses i sammenhæng med den gradvise udvikling af stater.

Det tredje synspunkt, som Vico fremhæver, er, at der er en sammenhæng mellem alle sider af et samfunds aktiviteter på et givet tidspunkt. I et større afsnit om de homeriske digte fremhæver han nok deres litterære værdi, men påpeger også, at de blev til i et ganske barskt "aristokratisk" politisk system. Et andet eksempel - også hentet fra den klassiske oldtid - er Athen, hvor han ser en sammenhæng mellem Athens retlige system og Aristoteles' generelle principper for den "gode" lov. Vico ser også en sammenhæng mellem klassesdelingen i et samfund og dets politiske system, for ham især tydeligt i det klassiske Rom.

Nu må læseren ikke blive overrasket over, at Vicos konkrete eksempler ofte er temmelig primitive og aldeles ikke lever op til hans generelle overvejelser over samfundenes udvikling. Det ville, som C.E. Vaughan lidt tørt siger i en gammel, men langt fra forældet analyse af værket, nærmest have været et mirakel (Vaughan, *Studies in the History of Political Philosophy before and after Rousseau*, I, 1925). Tilbage bliver dog under alle omstændigheder, at Vico peger på nogle sammenhænge og helheder i samfundenes udvikling, som ingen hidtil havde været opmærksom på eller i hvert fald tillagt nogen betydning.

Vico var som nævnt en betydelig repræsentant for "anti-oplysningsfilosofien", men hans store værk forblev ubemærket - eller næsten ubemærket - til langt ind i dette århundrede. Der kan nævnes navne som Albert Sorel og især Benedetto Croce, som omtalte ham og behand-

lede hans filosofi, men det er på den anden side karakteristisk, at hverken Eduard Fueter i sin klassiske fremstilling af den nyere historiografis historie (revideret udgave 1936) eller George H. Sabine i sin lige så klassiske bog fra 1937 om de politiske ideers historie fandt plads til at omtale Vico. Mere parentetisk kan tilføjes, at det så er så meget mere fortjenstfuldt, at Johannes Steenstrup i sin korte oversigt fra 1915 med titlen "Historie-skrivningen" fandt plads til at redegøre for Vicos tanker.

Til gengæld for den tidligere manglende opmærksomhed er interessen for Vicos arbejder nærmest eksploderet i de seneste årtier. Statsbiblioteket i Århus registrerer således i sin sol-terminal mere end 50 titler siden 1979. At flere af disse titler er gengangere, dvs. også anskaffet af institutbiblioteker, styrker kun denne tendens.

Det er på ingen måde noget lettilgængeligt værk, vi her præsenteres for. Vico udtrykker sig ofte noget dunkelt - for nu at sige det mildt - og oversætteren fremhæver da også i sit forord, at man engang imellem kunne ønske sig en oversættelse - bare til italiensk! Netop af den grund kunne læseren nok have ønsket en lidt fyldigere introduktion til værket end den ganske kortfattede "Forbemærkning", som gives. Men ellers må det siges, at bogen er en nærmest perfekt udgivelse. Den indeholder et meget omfattende notteapparat, naturligt nok i væsentlig grad (men med rimelige forkortelser) hentet fra Fausto Nicolinis udgave fra 1953, som også er grundlaget for oversættelsen, og disse noter giver oplysninger om Vicos henvisninger til ældre forfattere. Der er også gode krydshenvisninger, igen hentet hos Nicolini, både fremad og tilbage (hvem kender ikke problemet med en tekst, hvor forfatteren skriver: "Som jeg

tidligere har omtalt ...”, uden at man kan finde stedet). Videre har oversætteren diskret og i skarp parentes indsat nogle ord, hvor Vicos tekst simpelt hen indeholder ufærdige sætninger, og det letter naturligvis forståelsen, men giver samtidig - som det bemærkes i forordet - et godt indtryk af Vicos til tider næsten flyvske tankegang. Det er i den forbindelse karakteristisk, at værkets anden udgave fra 1730, i realiteten en helt ny bog, ifølge Vicos eget forord blev skrevet mellem juledag 1729 og påskedag 1730 (dvs. godt 100 dage), hvad der må siges at være en imponerende præstation, da bogen er på over 500 sider. Oversættelsen er forsynet med et index, hvad der ellers ofte savnes i danske bøger, og den har også en bibliografi, som dog er lidt karrig med henvisninger

til tysksprogede bidrag til Vico-forskningen. Selve oversættelsen har anmelderen ikke kompetence til at vurdere, men oversætterens omhyggelige forberedelser og hans samarbejde med Det Italienske Institut for Filosofiske Studier i Napoli, der også har ydet finansiell støtte til udgivelsen, må borge for kvalitet.

Der er kort sagt tale om en meget kompetent udgivelse af Vicos store værk, der som nævnt ikke er specielt lettilgængeligt, men til gengæld er et meget vigtigt bekendtskab for alle dem, der er interesseret i politisk filosofi.

Niels Amstrup
Institut for Statskundskab
Aarhus Universitet